

การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
THE ASSETS MANAGEMENT OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICIAL
MONKS SURATTHANI PROVINCE

พระมหาดิลกรัศมี วุฒิยา

Pharmaha Dilokrassme Vutiya

ภัชลดา สุวรรณวล

Patchlada Suwannual

สุขอุษา นุ่นทอง

Suk-usa Nunthong

พระครูธีรธรรมพิมล (ทิม ทองจันทา)

Phrakhru Thirathamphimon (Thim Thongchanda)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการที่เป็นต้นแบบ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตเนื้อหา 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การจัดทำลัคนา 4) การอำนวยความสะดวก 5) การประสานงาน 6) การรายงาน และ 7) การงบประมาณ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมี 2 กลุ่ม ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจำนวน 15 รูป นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจำนวน 2 ท่าน รวมทั้ง 17 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ วางแผนก่อนเริ่มปฏิบัติงาน สำนักรวบรวมข้อมูลทั่วไป ก่อนการวางแผนยึดนโยบาย วัตถุประสงค์เป็นหลัก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา ระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานปฏิบัติงาน อารมณ์รักใคร่ซึ่งบุคลากรที่เก่ง ดี มีความสามารถ การตัดสินใจสั่งการชัดเจนในคำสั่ง ประสานงานโดยวิธีควบคุม และรายงานผลแบบกัน แบบแก้ แบบก่อ ใช้งบประมาณระยะสั้น ซึ่งยึดตามหลักพระธรรมวินัย ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สิน หน่วยงานขาดการปรับปรุงรูปแบบองค์กร การวางแผนระยะยาว และขาดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีผลต่อการจัดการงบประมาณ แก้ไขโดยการจัดอบรมสัมมนาสร้างความ

* Received 25 April 2020; Revised 8 June 2020; Accepted 10 June 2020

เข้าใจเรียนรู้ร่วมกัน แนวทางการจัดการทรัพย์สินใช้รูปแบบของ “POMKPC MODEL” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผนพัฒนาองค์การ (PO) การบริหารงานและการรู้งาน (MK) บุคลิกภาพและอุปนิสัย (PC)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ทรัพย์สิน, พระสังฆาธิการ

Abstract

The objective of this research paper is 1) to study the management of the assets of monks 2) Study the problems and obstacles of the management of the assets of the Sangha Administrative Officer 3) in order to propose the guidelines for the management of the assets of the Sangha Administrator in Surattthani Province. Is a qualitative research There are 7 areas of content, consisting of 1) planning 2) organization 3) staffing 4) administration 5) coordination 6) reporting and 7) budgeting. The important informants are 2 groups, namely Sangha Administrative Administrator. 15 Abbots, 2 Buddhist scholars from the total of 17 monks / persons. In-depth interview using the descriptive content analysis technique. The result of the research shows that the property management of Sangha Administrative Monks. Make a plan before starting work. Explore general information before planning a policy. Main objective Prepare annual action plan by appointing someone who is knowledgeable and capable to participate in solving problems Specify the responsible person in each operation section. Maintain good personnel with the ability to make decisions, make clear orders Coordination by control methods and report the results together, solve the form, use short-term budget Which adheres to the dharma discipline Problems and obstacles of assets management the agency lacks organization model updates. Long-term planning and the lack of ability to adapt to the situation that affects the budget management Solved by training, seminars, create understanding, learn together. The guidelines for asset management use the "POMKPC MODEL" model, consisting of sub - components such as organizational development planning (PO), administration and job knowledge (MK), personality and character (PC).

Keywords: Management, Asset, Buddhist Monks

บทนำ

วัดมีความสำคัญกับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตเป็นเวลายาวนาน ความผูกพันของวัดเกี่ยวข้องกับบุคคล ชุมชน และสังคม มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ ช่วงวัยแรกและช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต กิจกรรมภายในวัดมีความหลากหลาย ตั้งแต่เป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ เป็นสถานที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้ามาทำบุญและประกอบศาสนกิจต่าง ๆ จนถึงการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งนันทนาการ ศูนย์กลางการเรียนรู้ การพัฒนา การสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่มีการดำเนินการในวัดมีความหลากหลาย ได้แก่ การทำบุญ ทำทาน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แม้กระทั่งการเช่าหาวัตถุมงคล การจัดงาน นันทนาการต่าง ๆ โดยวัดจะมีความผูกพันกับคนในชุมชนและเป็นที่พึ่งทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน และมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนใกล้เคียงอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำพิธีกรรมทางศาสนาศึกษา เล่าเรียน รวมถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน พุทธศาสนิกชนก็มีส่วนช่วยในการทำนุบำรุงวัดด้วยการบริจาคทั้งในรูปที่เป็นเงิน สิ่งของและเวลาในการทำงานอาสาต่าง ๆ ร่วมกับวัดโดยที่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการได้มาและการใช้เงินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม (ไพบุลย์ เสี่ยงก้อง, 2544) ซึ่งในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดถึงหลักการวิธีการในการบริหารพระศาสนา รวมถึงการบริหารวัดไว้ให้ พระสงฆ์ ในสังฆมณฑลยึดถือปฏิบัติอย่างชัดเจน และเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับศาสนสมบัติของวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บทให้เจ้าอาวาสได้ยึดถือปฏิบัติซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัดในด้านการลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกและการทำทะเบียน ที่จัดประโยชน์ทะเบียนผู้เช่าวัดสามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย แต่ก็ยังประสบปัญหาในการดำเนินการหลายประการ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) วัดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็เช่นเดียวกัน การจัดเก็บข้อมูลทางการเงินของวัดยังทำได้ไม่ด้นัก เนื่องจากหน่วยงานที่ควรจะมีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินโดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการให้วัด นำส่งรายงานทางการเงินตามมาตรฐานทางบัญชีที่กำหนดให้แก่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อทำการรวบรวมเป็นข้อมูลสำหรับการรายงานผลในภาพรวมได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากระบบในการบริหารจัดการของวัดทั่วไปยังไม่สามารถปฏิบัติตามระบบที่วางไว้ได้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2553)

จากความสำคัญของการบริหารทรัพย์สินวัดดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่วัดซึ่งเป็นองค์กรศาสนาและในฐานะนิติบุคคลจะต้องมีการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดหรือศาสนสมบัติของวัด ซึ่งเป็นสมบัติของพระศาสนา โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมาก พระสงฆ์ควรจะใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารจัดการทรัพย์สิน เพราะหากได้มีการบริหารจัดการที่ถูกต้อง และเหมาะสมตามกฎหมายกำหนด

ไว้ ก็จะทำให้การตรวจสอบได้ (Accountability) รวมถึงมีการจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้องเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้และตรวจสอบ จึงเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการว่ามีรูปแบบ วิธีการ การปรับตัวเพื่อทำงานเชิงรุก และกระบวนการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และมีทางเลือกการลงทุนในทรัพยากรต่าง ๆ ของวัดอย่างไร โดยหากจะพิจารณาให้ดีขึ้นแล้ว การบริหารทรัพย์สินที่ดีย่อมมีส่วนทำให้วัดมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพย์สิน สร้างความมั่นคงให้แก่วัดทั้งทางด้านการเงิน และทางด้านความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่นในการเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญต่อการเป็นศูนย์กลางทางจิตใจของคนในชุมชน คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการที่เป็นต้นแบบของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา/การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานีในขอบเขตเนื้อหา 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การจัดกำลังคน 4) การอำนวยความสะดวก 5) การประสานงาน 6) การรายงาน และ 7) การงบประมาณ
2. ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มี 2 กลุ่ม ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจำนวน 15 รูป นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจำนวน 2 ท่าน รวมทั้งหมด 17 รูป/คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 5 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการที่เป็นต้นแบบของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน

ระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจงเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการที่เป็นต้นแบบ ปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ และแนวทางการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ต้องลงทะเบียน ได้แก่ เงิน ที่ดิน เสนาสนะถาวรหรืออาคารอื่น และของมีค่าอื่น เช่น ธรรมาสันนิษุบก พระพุทธรูป รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวในปัจจุบัน และโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาเป็นแนวทางในกระบวนการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน

ระยะที่ 4 นำแนวทางกระบวนการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอในการประชุมพระสังฆาธิการ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดการวางแผนงานโครงการจัดฝึกอบรมและพัฒนาพระสังฆาธิการเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สิน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน

ระยะที่ 5 การสรุปผลการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสนา และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต่อไปโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน

ผลการวิจัย

การศึกษาการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการลงพื้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งนำมาเสนอ 3 ประเด็น ดังนี้

1. การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ 1.1) ด้านการวางแผน (Planning) พบว่าพระสังฆาธิการมีการวางแผนก่อนเริ่มปฏิบัติงาน สืบหาข้อมูลทั่วไปก่อนการวางแผนยึดนโยบาย และวัตถุประสงค์เป็นหลัก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนงาน วางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า โดยมีกรรมการวัด ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และไวยาวัจกร เพื่อแบ่งหน้าที่มอบหมายงาน 1.2) ด้านการจัดองค์การ (Organization) โครงสร้างองค์การพระสังฆาธิการได้แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน เจ้าอาวาสเป็นผู้มอบหมายแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเงิน ที่ดิน เสนาสนะหรืออาคารอื่น ของมีค่าอื่น ๆ โดยมอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือผู้

จัดประโยชน์ต้องดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัด 1.3) ด้านการจัดกำลังคน (Staffing) เจ้าอาวาสเป็นผู้คัดเลือก และแต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมแก่หน้าที่ และศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการไวยาวัจกร 2 ท่าน โดยคัดเลือกจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ชาวบ้าน และกำหนดบุคลากรเพื่อดูแลรักษาทรัพย์สินให้ชัดเจน 1.4) ด้านการอำนวยการ (Directing) เจ้าอาวาสเป็นผู้ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่งมอบหมายภารกิจงานไปให้ผู้บังคับบัญชา การควบคุมงาน 1.5) ด้านการประสานงาน (Coordinating) เจ้าอาวาสจะเป็นผู้ดำเนินการประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนงานย่อย ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานประสานกันได้ และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยก่อนที่จะมีดำเนินงาน เจ้าอาวาสจะขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และเรียกประชุมผู้นำ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ไวยาวัจกร กรรมการและชาวบ้าน เพื่อพูดคุยกัน 1.6) ด้านการรายงาน (Reporting) ได้มีการประชุมและรับฟังรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลและหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับบัญชาได้รายงานมีการรายงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในองค์การให้ทุกฝ่ายทราบ รวมถึงงานประชาสัมพันธ์ โดยจะมีการสรุปผลงานเป็นฝ่าย มีไวยาวัจกรและฝ่ายบัญชี รายงานรายรับ รายจ่ายในที่ประชุม เพื่อจะได้ชี้แจงความชัดเจนให้ชาวบ้านได้รับรู้ถึงความโปร่งใสด้วย 1.7) ด้านการงบประมาณ (Budgeting) ได้จัดให้มีการจัดทำงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงิน ที่ดิน เสนาสนะหรืออาคารอื่น ของมีค่าอื่น ๆ และมีการจัดทำเอกสาร หนังสือขอเงินอุดหนุนต่าง ๆ เพื่อที่จะให้มีงบประมาณในการดูแลรักษา โดยการจัดสรรงบประมาณได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามปริมาณความสำคัญ การใช้งบประมาณระยะสั้นหรือระยะยาว ซึ่งยึดตามหลักพระธรรมวินัย

2. ผลสรุปปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

หน่วยงานขาดการวางแผนเรื่องการจัดการทรัพย์สินในระยะยาว ขาดความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างแผนงาน นโยบาย และแผนปฏิบัติการทำให้การจัดระบบงานในทุกระดับมีความขัดแย้งกันในระยะยาว แก้ไปตามเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้น คือ เขียนโครงการจัดประชุมทำแผนระยะยาว ทำคำขอของงบประมาณของตนเองโดยมีการพิจารณากันกรอง ขั้นตอนว่าสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานที่ได้กำหนดไว้ เชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างแผนงานนโยบายและแผนปฏิบัติการ ทำโครงสร้างแผนงานที่ใช้ให้เกิดความสมบูรณ์ในตัวเอง

3. เสนอแนวทางการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจึงสรุปได้เป็น “POMKPC MODEL” ผู้วิจัยสามารถอธิบายคำนิยามศัพท์ได้ดังนี้ PO = Planning and Organization Development คือ การวางแผนและพัฒนาองค์การอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ใช้กระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมี

ประสิทธิภาพ โดยนำเอาข้อมูลข่าวสาร ในอดีตมากำหนดหรือพยากรณ์อนาคต ต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่มีความแม่นยำ และเชื่อถือได้ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหา ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง MK = Management Work คือ การบริหารงาน การรู้งาน พระสังฆาธิการต้องเป็นนักบริหารจัดการทรัพย์สินที่ต้องจัดการบริหารได้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในภารกิจทั้ง 6 ด้าน ซึ่งพระสังฆาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) การสาธารณสงเคราะห์ 5) การสาธารณูปการ 6) การศึกษาสงเคราะห์ ตลอดถึงมีความรู้ความสามารถในเรื่องเงิน (งบประมาณ) ที่ดินอาคารสถานที่เสนาสนะที่อาศัยและของมีค่าอื่น ๆ ภายในวัด Personality Character (PC) คือ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย เป็นนักบริหารจัดการทรัพย์สินต้องมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือไว้วางใจ และมีอุปนิสัยใจคอสุขุมเยือกเย็นมั่นคง และตั้งอยู่บนหลักของความศรัทธา ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และความเป็นกัลยาณมิตร

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ ด้านการวางแผน พบว่าพระสังฆาธิการมีการวางแผนก่อนเริ่มปฏิบัติงาน สืบหาข้อมูลทั่วไปก่อนการวางแผนยึดนโยบาย และวัตถุประสงค์เป็นหลัก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนงาน ได้มีการจัดทำแผนประจำปี วางแผนการดำเนินงานไวล่วงหน้า โดยมีกรรมการวัด ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และไวยาวัจกร เพื่อแบ่งหน้าที่มอบหมายงาน สอดคล้องกับพระมหาวิระชัย ขยวีโร ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศาสนสมบัติวัดของคณะสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการทรัพย์สินที่เป็นศาสนสมบัติหรือทรัพย์สินของสงฆ์ที่เป็นส่วนรวมและจัดการไปตามหลักการทางพระธรรมวินัย 2) พระสงฆ์เองควรตระหนักว่าการบริหารจัดการศาสนสมบัติ แม้จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ แต่เป็นลักษณะของทางโลกซึ่งมีปัญหาในข้อกฎหมายหลายประการที่เกี่ยวข้อง (พระมหาวิระชัย ขยวีโร, 2556) ดังนั้นพระสังฆาธิการต้องระมัดระวัง และจัดการให้ตั้งอยู่บนฐานของความสุจริตและโปร่งใส ด้านการจัดองค์กร โครงสร้างองค์การ พระสังฆาธิการได้แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถโดยระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน ผลเป็นเช่นนั้นเพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้มอบหมายแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเงิน ที่ดิน เสนาสนะหรืออาคารอื่น ของมีค่าอื่น ๆ โดยมอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ ต้องดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง สอดคล้องกับกองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดทำคู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน โดยกล่าวว่า การบริหารจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด โดยวัดดำเนินการให้มีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การจัดทำบัญชีการเงินของวัด การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด และการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด (สำนักงานพระพุทธศาสนา

แห่งชาติ, 2554) ด้านการจัดกำลังคน เจ้าอาวาสเป็นผู้คัดเลือกและแต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมแก่หน้าที่และศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการไวยาวัจกร 2 ท่านโดยคัดเลือกจาก ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ชาวบ้าน และกำหนดบุคลากรเพื่อการดูแลรักษาทรัพย์สินให้ชัดเจน ผลเป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการช่วยกันปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง ทำให้ธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่เก่ง ดี มีความสามารถซึ่งปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ความคุ้มค่า สอดคล้องกับพระอานวย หมอกเมฆ ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริการวัดในพระพุทธศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ในเขตหนเหนือภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสมีการปฏิบัติหน้าที่ดีมาก ชื่อสัตย์สุจริต บริหารวัดโปร่งใส แต่ยังให้ความสำคัญกับหลักความประหยัด ความคุ้มค่าและการทำงานเป็นทีมน้อย จึงนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์สำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ เรียกว่า “ปัญญาบริหาร” ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การถือธรรมเป็นใหญ่ 2) กลยุทธ์การป้องกันความเสี่ยงนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง 3) กลยุทธ์ปฏิบัติหน้าที่ศีลธรรม 4) กลยุทธ์การทำงานที่ดีให้สำเร็จความประสงค์ และ 5) กลยุทธ์การสงเคราะห์สิ่งอันเป็นความเอื้อเพื่อเกื้อกูล (พระอานวย หมอกเมฆ, 2553) และสอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ ศ. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้เขียนเรื่อง “พุทธวิธการบริหาร” โดยสรุปก็คือ การพัฒนามนุษย์ที่เป็นผู้ทำงานนั้นจัดเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งก็เป็นเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวมนุษย์เอง และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ตนสังกัดด้วยท่าทีมั่นคงและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการสรรหาทุนมนุษย์นั้น ต้องจัดการงานให้เหมาะหรือถูกกับจริต ซึ่งท่านสรุปว่า คือ การรู้งาน หมายถึง การอำนวยการ การติดตามและประเมินผล และความรู้เรื่องงานนั้นมี 2 ลักษณะคือ รู้เท่าและรู้ทันนั่นเอง ด้านการอำนวยการ เจ้าอาวาสเป็นผู้ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่งมอบหมายภารกิจงานไปให้ผู้บังคับบัญชา การควบคุมงาน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ผลเป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการมีการตัดสินใจสั่งการมีความสมบูรณ์ชัดเจนในคำสั่ง สอดคล้องกับพระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล) ได้เขียนเรื่อง “การบริหารวัด” โดยให้ความสำคัญในด้านการบริหาร ซึ่งเทียบได้กับธรรมาภิบาล ปกครองของสงฆ์ จัดเป็นการบริหารตน การบริหารหมู่คณะ การบริหารกิจกรรมของวัด และการบริหารศาสนสมบัติของสงฆ์หรือวัด โดยแบ่งการบริหารองค์กรต่าง ๆ ออกเป็นหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ โดยสรุป คือ 1) การปกครองบังคับบัญชา การพิจารณาวินิจฉัย การตัดสินใจ และการสั่งงานตามลำดับชั้นในสายการบังคับบัญชา 2) การจัดการ กิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับการให้การศึกษาหลักธรรม การให้การศึกษาอบรม ศีลสมาธิ ปัญญา และการเผยแผ่พระสัทธรรม การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และศาสนพิธีต่าง ๆ 3) การจัดการทางด้านบุคลากร การเงินหรือการคลัง และทรัพย์สินขององค์กรหรือหน่วยงานแต่ละระดับ (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), 2548) ด้านการประสานงาน เจ้าอาวาสจะเป็นผู้ดำเนินการประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการแบ่งแยกออกไปเป็นงานย่อย ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานประสานกันได้ และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดย

ก่อนที่จะมีดำเนินงานจะขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เรียกประชุมผู้นำ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ไวยาวัจกร กรรมการและชาวบ้าน เพื่อพูดคุยกัน ผลเป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการบริหารสั่งการแบบส่วนร่วมโดยสร้างทีมในกิจกรรม ประสานงานโดยวิธีควบคุม สอดคล้องกับมนัส ภาควุฒิ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารของเจ้าอาวาสทุกรูป มีกระบวนการ “แบบธรรมาธิปไตย” กล่าวคือ เป็นการบริหารที่ทุกคนมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการปรึกษาหารือโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน แบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยหลักหรือปัจจัยโดยตรงประกอบด้วย ความสามารถพิเศษ หรือคุณลักษณะเฉพาะพิเศษของเจ้าอาวาส บุคลิกภาพ/ภาวะผู้นำ เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ การปฏิบัติตนในพระธรรมวินัย และกระบวนการบริหารและการทำงานอย่างเป็นระบบ อาทิ การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การติดตามงาน การบริหารการเงิน (มนัส ภาควุฒิ และคณะ, 2540) ด้านการรายงานได้มีการประชุมและรับฟังรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลและหน่วยงานที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาได้รายงาน มีการรายงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในองค์การให้ทุกฝ่ายทราบ รวมถึงงานประชาสัมพันธ์ โดยจะมีการสรุปผลงานเป็นฝ่าย ๆ ไป มีไวยาวัจกรและฝ่ายบัญชี รายงานรายรับ รายจ่าย ในที่ประชุม เพื่อจะได้ชี้แจงความชัดเจนให้ชาวบ้านได้รับรู้ถึงความโปร่งใสด้วย ผลเป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการรายงานผลแบบมีหลักการปฏิบัติ 3 ประการ หรือหลัก 3 ก คือ 1) กัน เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ 2) แก่ เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ก่อ เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเฉียบ ไทยยิ่ง ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารของเจ้าอาวาสทุกรูป มีกระบวนการ “แบบธรรมาธิปไตย” กล่าวคือ เป็นการบริหารที่ทุกคนมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการปรึกษาหารือโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน กลุ่มปัจจัยหลักหรือปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านนี้เกิดจากการรายงานความชัดเจนในด้านวัตถุประสงค์ พบว่ากรณีศึกษาทุกรูปมีความชัดเจนในการปฏิบัติงานของตนเองและรู้ทิศทางการทำงานของตนเอง รายงานด้านความเข้าใจในการทำงาน ทำให้การมอบหมายงานเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ รายงานด้านการวางแผนและการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ แม้กรณีศึกษาเกือบทุกรูปไม่มีระบบการวางแผนที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ทุกรูปก็มีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบโดยอาศัยพระธรรมวินัย รายงานด้านความสามารถในการใช้คน เจ้าอาวาสทุกรูปที่เป็นกรณีศึกษา มีหลักและวิธีการใช้คนให้ถูกกับงานได้ทั้งคนและได้ทั้งงาน รายงานด้านความเป็นผู้นำ เจ้าอาวาสทุกรูปมีภาวะผู้นำสูงมาก (เฉียบ ไทยยิ่ง, 2541) ภาวะผู้นำนี้เป็นผลมาจาก

ศรัทธาเลื่อมใส รายงานด้านความสามารถในการติดตามและการควบคุมงาน คือ การใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา จึงทำงานดำเนินไปตามเป้าหมาย ด้านการงบประมาณ ได้จัดให้มีการจัดทำงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงิน ที่ดิน เสนาสนะหรืออาคารอื่น ของมีค่าอื่น ๆ และมีการจัดทำเอกสาร หนังสือขอเงินอุดหนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนา หรือขอความอนุเคราะห์จากบริษัท ห้างร้าน เพื่อที่จะให้มีงบประมาณในการดูแลรักษา โดยการจัดสรรงบประมาณได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามปริมาณ ความสำคัญ ผลเป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการใช้งบประมาณระยะสั้นหรือระยะยาว ซึ่งยึดตามหลักพระธรรมวินัย ไม่สอดคล้องกับกนก แสนประเสริฐและคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด พบว่า วัดไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งจัดทำทะเบียนคลังพัสดุ การตรวจสอบ รายงานผลต่อเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ จะมีการทำเด่นชัดเฉพาะวัดใหญ่ ๆ หรือพระอารามหลวง ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลและเมืองหลวง ส่วนวัดที่อยู่ในส่วนภูมิภาคหรือในเขตชนบทมีน้อยมากในการดำเนินงาน เจ้าอาวาสขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติวัดและมักจะบริหารจัดการแต่เพียงผู้เดียว ไม่ได้กระจายอำนาจหรือแบ่งหน้าที่ให้พระสงฆ์หรือกรรมการวัดอย่างชัดเจน กรรมการวัดที่เข้ามาช่วยเหลือกิจการดูแลทรัพย์สินของวัดและศาสนสมบัติวัดขาดความรู้ ความชำนาญในด้าน การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย วัดในเขตชนบทมักจะได้รับอิทธิพลจากกรรมการวัดในพื้นที่ วัดที่มีทรัพย์สินรายได้จำนวนมาก มักจะมีผู้มีอิทธิพลเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ การจัดสรรผลประโยชน์ของวัดบางส่วนยังไม่เหมาะสม และไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของคณะสงฆ์และมหาเถรสมาคม การบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด เจ้าคณะปกครองไม่ได้เข้มงวดและขาดการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องพุทธศาสนิกชนไม่สามารถเข้าไปรู้เห็นหรือรับทราบผลการดำเนินการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติ (กนก แสนประเสริฐและคณะ, 2545) เนื่องจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังขาดบทบาทในการกำหนดกรอบการกำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล หมายความว่าด้วยคณะสงฆ์ แม้ว่าจะมีบทบาทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการในการบริหารจัดการที่ศาสนสมบัติไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นการครอบคลุมถึงศาสนสมบัติกลาง และศาสนสมบัติของวัดและไม่ครอบคลุมถึงประเภท นิติกรรมที่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติในการตรวจสอบ กำกับดูแล และประเมินผลงานการบริหารจัดการศาสนสมบัติ

2. ผลสรุปปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

หน่วยงานขาดการวางแผนเรื่องการจัดการทรัพย์สินในระยะยาว ขาดความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างแผนงาน นโยบาย และแผนปฏิบัติการทำให้การจัดระบบงานในทุกระดับมีความขัดแย้งกันในระยะยาว แก้ไปตามเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นดังกล่าว คือ เขียนโครงการจัดประชุมทำแผนระยะยาว ทำคำของบประมาณของตนเองโดยมีการพิจารณากันกรอง ขึ้นตอนว่า

สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานที่ได้กำหนดไว้ เชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างแผนงานนโยบาย และแผนปฏิบัติการ ทำโครงสร้างแผนงานที่ใช้ให้เกิดความสมบูรณ์ในตัวเอง เพิ่มการพิจารณา ขอบเขตของงานว่าควรจะลดหรือยุบเลิกงานไปเมื่อไม่มีความจำเป็นในงานนั้นต่อไป จัดเก็บ เพิ่มเติมข้อมูลพื้นฐานในการทำงบประมาณ จัดทำและเพิ่มแนวทางทิศทางที่ถูกต้องของ หน่วยงานในการตั้งงบประมาณรายจ่าย และจัดลำดับความสำคัญของงบประมาณรายจ่ายตาม ความจำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าอาวาสขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริหารจัดการ ทรัพย์สินภายในวัดที่ไม่เป็นระบบ ทำให้มีผลกระทบตั้งแต่การวางแผน การจัดทำงบประมาณ สอดคล้องกับธดา จันทรสม ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า วัดโดยส่วนมากยังไม่มีโครงสร้างในการบริหารการเงินของวัดได้อย่างเป็น ระบบ วัดยังไม่มีกระบวนการตัดสินใจการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากศาสนสมบัติของวัดที่มีการ จัดทำเขตจัดประโยชน์อย่างเป็นระบบ (ธดา จันทรสม, 2555)

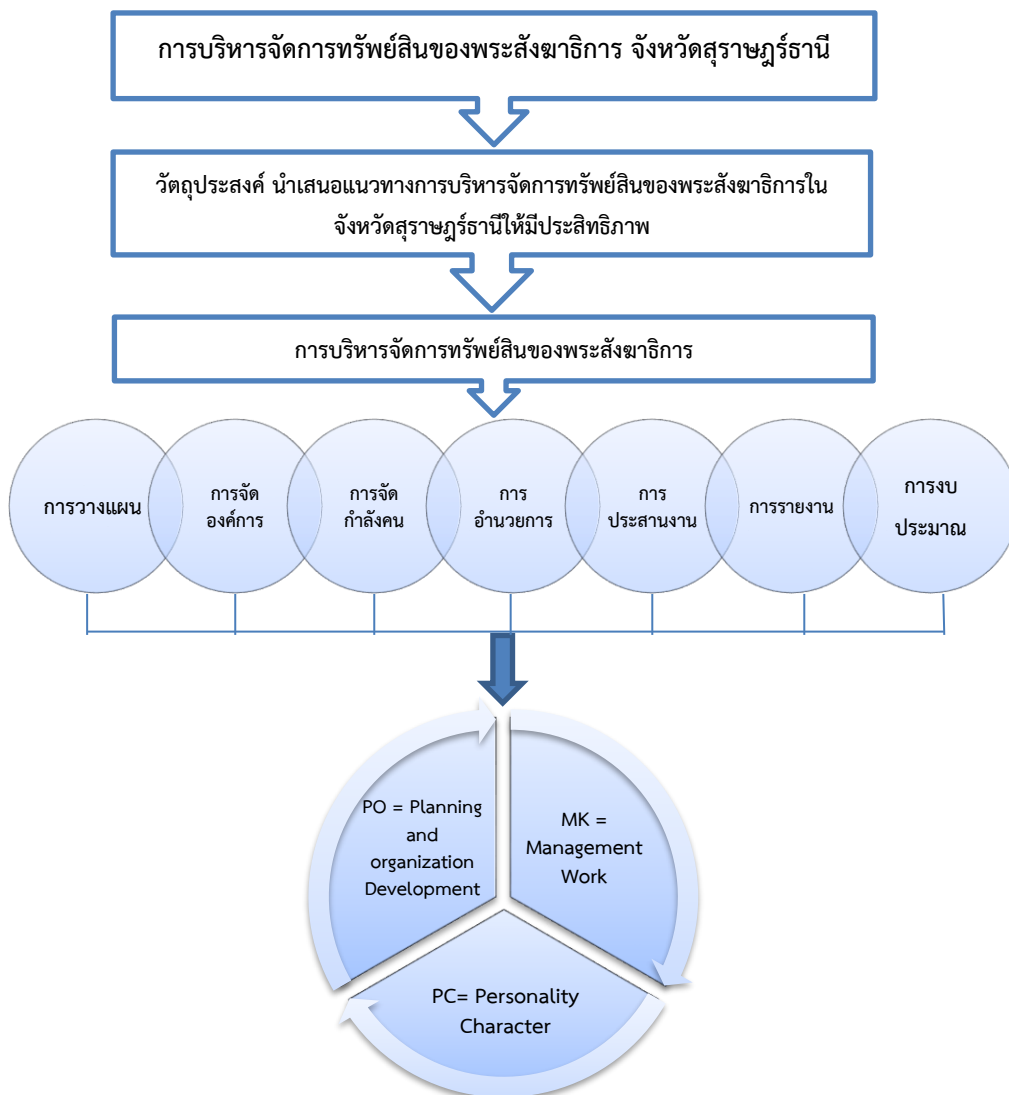
3. เสนอแนวทางการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจึง สรุปได้เป็น “POMKPC MODEL” ผู้วิจัยสามารถอธิบายคำนิยามศัพท์ได้ดังนี้ PO = Planning and Organization Development คือ การวางแผนและพัฒนาองค์การอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ใช้กระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็น ระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยนำเอาข้อมูลข่าวสาร ในอดีตมากำหนดหรือพยากรณ์อนาคต ต้องใช้ข้อมูล เชิงประจักษ์ ที่มีความแม่นยำ และเชื่อถือได้ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหา ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง MK = Management Work คือ การบริหารงานการรู้งาน พระสังฆา ธิการต้องเป็นนักบริหารจัดการทรัพย์สินที่ต้องจัดการบริหารได้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านใน การกิจทั้ง 6 ด้าน ซึ่งพระสังฆาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) การสาธารณสงเคราะห์ 5) การ สาธารณูปการ 6) การศึกษาสงเคราะห์ ตลอดถึงมีความรู้ความสามารถในเรื่องเงิน (งบประมาณ) ที่ดินอาคารสถานที่เสนาสนะที่อาศัยและของมีค่าอื่น ๆ ภายในวัด Personality Character (PC) คือ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย เป็นนักบริหารจัดการทรัพย์สินต้องมี บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือไว้วางใจ และมีอุปนิสัยใจคอสุขุมเยือกเย็นมั่นคง และตั้งอยู่บนหลักของ ความศรัทธา ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และความเป็นกัลยาณมิตร ผลเป็นเช่นนี้เพราะเจ้า อาวาส ได้มีการพัฒนาองค์การและมีความเชี่ยวชาญในกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ทำให้บริหาร จัดการทรัพย์สินของวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระมหาวิระชัย ขยวีโร ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศาสนสมบัติวัดของคณะสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการทรัพย์สินที่เป็นศาสนสมบัติหรือทรัพย์สินของสงฆ์ที่เป็นส่วนรวมและจัดการไป ตามหลักการทางพระธรรมวินัย 2) พระสงฆ์เองควรตระหนักว่าการบริการจัดการศาสนสมบัติ

แม้จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ แต่เป็นลักษณะของทางโลก ซึ่งมีปัญหาในข้อกฎหมายหลายประการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นพระสงฆ์โดยเฉพาะที่เป็นพระสังฆาธิการต้องระมัดระวังและจัดการให้ตั้งอยู่บนฐานของความสุจริตและโปร่งใส (พระมหาวิระชัย ชยวิโร, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 “POMKPC MODEL”

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้เป็นแนวทางที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุราษฎร์ธานีใน 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดกำลังคน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจำนวน 15 รูป นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนา จำนวน 2 ท่าน รวมทั้งหมด 17 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ ด้านการวางแผน มีการวางแผนก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ยึดนโยบายและวัตถุประสงค์เป็นหลัก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนงาน ด้านการจัดองค์การ แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเงิน ที่ดิน เสนาสนะหรืออาคารอื่น ของมีค่าอื่น ๆ โดยมอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ต้องดูแลรักษา ด้านการจัดกำลังคน เจ้าอาวาสเป็นผู้คัดเลือก แต่งตั้งคณะกรรมการไวยาวัจกร 2 ท่านโดยคัดเลือกจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ชาวบ้าน ด้านการอำนวยความสะดวก เจ้าอาวาสตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่ง มอบหมายภารกิจงานไปให้ผู้บังคับบัญชา การควบคุม มีการแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนงานย่อย ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานประสานกันได้ และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ด้านการรายงาน ได้มีการประชุมและรับฟังรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลและหน่วยงานที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาได้รายงาน ด้านการงบประมาณ ได้จัดให้มีการจัดทำงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงิน ที่ดิน เสนาสนะหรืออาคารอื่น ของมีค่าอื่น ๆ และมีการจัดทำเอกสาร ซึ่งยึดตามหลักพระธรรมวินัย ผลสรุปปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขาดการวางแผนเรื่องการจัดการทรัพย์สินในระยะยาว ขาดความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างแผนงาน นโยบาย และแผนปฏิบัติการทำให้การจัดระบบงานในทุกระดับมีความขัดแย้งกันในระยะยาว ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดแนวทางการจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีชื่อว่า “POMKPC MODEL” ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้ จากผลการวิจัยที่ได้รูปแบบ “POMKPC MODEL” ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรนำไปจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับพันธกิจของกระทรวงวัฒนธรรมถึงการขับเคลื่อน “POMKPC MODEL” ในการบริหารจัดการทรัพย์สินของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างจริงจัง จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพย์สิน คือ ขาดการวางแผนเรื่องการจัดการทรัพย์สินในระยะยาว ขาดความเชื่อมโยง

ระหว่างโครงสร้างแผนงาน นโยบาย และแผนปฏิบัติการ ดังนั้นควรให้คณะกรรมการวัดเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการวัดให้มากขึ้นตั้งแต่การวางแผนตลอดจนแผนปฏิบัติการ และให้ความรู้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่พิจารณาประมาณโดยคณะสงฆ์ระดับอำเภอเป็นเจ้าภาพ ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก แสนประเสริฐ และคณะ. (2545). การจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด. ใน รายงานวิจัยสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการสำหรับนักบริหาร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). หนังสือคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- เฉียบ ไทยยิ่ง. (2541). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน กรณีศึกษา: ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน กรมการศาสนา.
- ณดา จันทสม. (2555). การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย: ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 54(1), 107-141.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิระชัย ขยวีโร. (2556). การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศาสนสมบัติวัดของคณะสงฆ์ไทย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). (2548). การบริหารวัด. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พระอานวย หมอกเมฆ. (2553). กลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทธศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ในเขตหนเหนือ ภาค 4. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคกลาง.
- ไพบุลย์ เสี่ยงก้อง. (2544). หลักการบริหารงานในวัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- มนัส ภาคภูมิ และคณะ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2553). การจัดการศาสนสมบัติวัด. เรียกใช้เมื่อ 6 กันยายน 2563 จาก <http://sni.onab.go.th/index.php?option=com>

_content&view=article&id=110:2009-10-15-14-50-42&catid=41:2008-10-29-14-40-50&Itemid=75

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน. เรียกใช้เมื่อ 23 กันยายน 2563 จาก <http://www1.onab.go.th/e-Books/WadStandard.pdf>